

Eduskunnan hallintovaliokunta

Asia: Svenska Finlands folktingin lausunto koskien valtioneuvoston selontekoa hätäkeskusuudistuksesta VNS 3/2007 vp

Viite: Eduskunnan hallintovaliokunnan pyytämä lausunto 8.2.2008

Yleinen lähtökohta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Svenska Finlands folktingiltä lausuntoa koskien valtioneuvoston selontekoa hätäkeskusuudistuksesta 2007. Folktinget ottaa saamansa tehtävän mukaisesti kantaa selontekoon lähtökohtanaan hätäkeskusten lakisääteiset kielelliset velvollisuudet.

Ruotsinkieliset hätäkeskuspalvelut

Hätäkeskusuudistuksessa maa jaettiin 15 hätäkeskusalueeseen vuosina 2001–2005 valtioneuvoston päätöksen mukaisesti. Näistä kaksikielisiä hätäkeskusalueita on kuusi, joiden enemmistökieli on suomi. Muut hätäkeskusalueet ovat suomenkielisiä. Lakia ei sovelleta Ahvenanmaan maakuntaan.

Hätäkeskusten ensisijainen tehtävä on vastaanottaa ilmoituksia, jotka kuuluvat pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen toimialaan ja välittää tehtävät asianomaisille hallintoyksiköille. Hätäkeskustoimintaa säätelee perustuslain 17 §. Säännöksen mukaan julkisen vallan on huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan. Perustuslain 122 §:n 1 momentin mukaan hallintoa järjestettäessä tulee pyrkiä yhteensopiviin aluejaotuksiin, joissa turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan. 122 §:n esitöissä korostetaan, että hallintoa järjestettäessä on tärkeää huomioida kielelliset perusoikeudet.

Eduskunnan hallintovaliokunta on mietinnössään (HaVM 8/1999 vp) hallituksen esityksestä hätäkeskuslaiksi erityisesti korostanut hätäkeskusten kielellistä vastuuta. Valiokunta toteaa, että hätäkeskusaluejaon ja sijaintipäätösten valmistelussa tulee kiinnittää huomiota hätäkeskusten mahdollisuuteen palvella sekä suomenkielistä että ruotsinkielistä väestöä asianmukaisesti. Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota päivystäjien kielitaitoon, jolla on suuri merkitys päivystäjien rekrytoinnissa ja koulutuksessa.

Folktinget toteaa, että kaikkien avuntarvitsijoiden on kaikissa yksittäistapauksissa voitava kommunikoida hätäkeskuksen kanssa ja saada myös apua ruotsiksi. Esimerkiksi ensiapu tai palokunnan hälyttäminen ei saa viivästyä kielellisistä syistä. Hätätilanteessa on usein vaikeaa käyttää jotain muuta kieltä kuin omaa äidinkieltä, riippumatta muusta kielitaidosta. On myös korostettava, että monet ruotsinkieliset henkilöt eivät selviä suomen kielellä. Kielilakikomitean mietinnön mukaan (2001:3) kyse on kymmenistä tuhansista ihmisistä, vaikka Ahvenmaata ei huomioitaisikaan.

Valtioneuvoston selontekoon sisältyy luku suomenkielisen ja ruotsinkielisen väestön hätäkeskuspalveluista. Folktinget katsoo, että teksti jättää useita kysymyksiä avoimiksi. Selonteosta ilmenee, että kielellisessä palvelussa on yksittäistapauksissa esiintynyt ongelmia. Lisäksi todetaan, että ruotsin kielen taitoisista päivystäjäistä on puutetta. Tilanne on ongelmallinen, koska päivystäjäkoulutus järjestetään Pelastusopistossa Kuopiossa, siis täysin suomenkielisellä alueella.

Folktingetin näkemyksen mukaan ainakin seuraavia kysymyksiä on analysoitava tarkemmin: – Mitä kielellisiä ongelmia on esiintynyt kaksikielisissä hätäkeskuksissa ja miten ne on ratkaistu? – Millainen todellinen valmius yksikielisillä hätäkeskuksilla on toimia ruotsin kielellä? – Mihin toimiin sisäasiainministeriö on tähän mennessä ryhtynyt ruotsin kielen taitoisten päivystäjien kouluttamiseksi? – Mitä konkreettisia suunnitelmia sisäasiainministeriöllä on koulutustilanteen parantamiseksi tulevaisuudessa? Folktinget tähdentää, että ruotsin kielen taitoisten päivystäjien puute on ollut ilmeinen kauan ja katsoo, että ministeriön on ilmoitettava selvästi, miten se aikoo korjata tämän ongelman.

Folktinget muistuttaa kielilain 32 §:stä 1 momentista, joka koskee viranomaisten tiedottamista. Tämän lainkohdan mukaan asianomaisen ministeriön on huolehdittava siitä, että yksilön hengen, terveyden ja turvallisuuden kannalta oleellinen tieto annetaan koko maassa suomeksi ja ruotsiksi, kunnan kielellisestä asemasta riippumatta. Sisäasiainministeriöllä ja sosiaali- ja terveysministeriöllä on siis oltava valmius tiedottaa molemmilla kielillä suuronnettomuuksista, poikkeuksellisista luonnonolosuhteista, epidemioista ja poikkeusoloista riippumatta siitä, missä muodossa ja millä tavalla tieto annetaan. Asianomainen ministeriö vastaa siitä, että tiedon antaminen ei viivästy kummallakaan kielellä.

Hallituksen asettamat kehittämistavoitteet

Selonteosta ilmenee, että hallitus valmistelee uutta rakenneuudistusta vuoden 2008 aikana siten, että hätäkeskusten toimialueita voidaan laajentaa ennen vuotta 2015. Tässä yhteydessä todetaan, että hallituksen tarkoituksena on hätäkeskuspalveluiden saatavuuden turvaaminen koko maan paikalliset olosuhteet huomioiden ja siten, että palvelut turvataan molemmilla kansalliskielillä.

Folktinget korostaa, että nykyoloissa ei ole tarkoituksenmukaista valmistella uutta rakenneuudistusta, koska hätäkeskukset ovat vastikään aloittaneet toimintansa; pääkaupunkiseudun hätäkeskukset niinkin myöhään kuin vuonna 2005. Hätäkeskuksille on sen sijaan annettava mahdollisuudet saada toimintansa käyntiin kokonaisuudessaan, ennen kuin valtiovalta alkaa suunnitella uusia uudelleenjärjestelyjä. Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan rakenneuudistus voi merkitä 5-10 uutta hätäkeskusta nykyisten 15 sijaan.

Folktingetin näkemyksen mukaan jako viiteen hätäkeskusalueeseen voi merkitä sitä, että toimialueet käyvät yksiin yliopistokeskussairaaloiden niin sanottujen miljoonapiirien kanssa. Tästä seuraisi, että esimerkiksi Pohjanmaa liitettäisiin hätäkeskusalueeseen, jossa hätäkeskuksen sijaintipaikka olisi Tampere. Folktinget toteaa, että tällaisella uudelleenjärjestelyllä olisi merkittäviä seurauksia hätäkeskuksen mahdollisuuksille toimia ruotsin kielellä. Käytännössä tämä vaikeuttaisi tuntuvasti mahdollisuuksia rekrytoida ruotsin kieltä taitavaa henkilökuntaa. Tämän vuoksi Folktinget tähdentää sen tärkeyttä, että kaksikieliset hätäkeskukset perustetaan kaksikielisille paikkakunnille.

Folktinget korostaa myös, että päivystäjien paikallistuntemus kärsii, jos hätäkeskusalue on kovin laaja. Tämä voi aiheuttaa sekaannuksia ja virheitä; esimerkiksi saaristossa, jossa voi olla useita samannimisiä saaria. Tekniset apuvälineet eivät koskaan kokonaan voi korvata paikallisten olosuhteiden tuntemusta, mikä päivystäjällä käytännössä on oltava. Folktinget toteaa myös, että isot hätäkeskusalueet, kuten mainitut miljoonapiiritkin, voivat johtaa tilanteeseen, jossa poliisitoimi perustaa omia hälytyskeskuksia varmistaakseen poliisipalvelut paikallisella tasolla.

Svenska Finlands folkting toivoo, että edellä esitetyt näkökannat otetaan huomioon hallintovaliokunnan mietinnössä.

Helsingissä, 22. helmikuuta 2008

SVENSKA FINLANDS FOLKTING

Tom Axberg
varapuheenjohtaja
Svenska Finlands folktingin hallintovaliokunta

Kristina Beijar
kieliturvasihtööri